

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **O. T.**, zastoupené Mgr. Radkou Čadovou, advokátkou se sídlem Jánské nám. 6, 350 02 Cheb, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 19. 2. 2004, č. j. OAM-5897/VL-19-K01-2003, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 6. 2005, č. j. 28 Az 48/2004 - 62,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Odměna advokátky Mgr. Radky Čadové **s e u r č u j e** částkou 2150 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 19. 2. 2004 neudělil žalovaný žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zároveň vyslovil, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona.

Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného dne 18. 3. 2004 blanketní žalobou u Krajského soudu v Hradci Králové; v ní požádala i o to, aby jí soud ustanovil zástupce. Krajský soud žádost zamítl usnesením ze dne 16. 8. 2004, jelikož žalobkyně neposkytla soudu potřebnou součinnost. Zároveň žalobkyni vyzval k doplnění náležitostí žaloby ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy.

Žalobkyně podala proti tomuto usnesení kasační stížnost, v níž navrhla, aby napadené usnesení bylo zrušeno a aby jí byl ustanoven právní zástupce; žádné relevantní důvody kasační stížnosti však neuvedla, a to ani po výzvě soudu. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost odmítl usnesením ze dne 28. 4. 2005, které bylo žalobkyni doručeno fikcí dne 10. 6. 2005. Krajský soud nato usnesením ze dne 22. 6. 2005 odmítl žalobu ze dne 18. 3. 2004 pro absenci žalobních bodů.

Dne 7. 9. 2005 napadla žalobkyně usnesení o odmítnutí žaloby kasační stížností, v níž zejména parafrázovala znění zákonných ustanovení [§ 76 odst. 1 písm. b), § 103 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s.] a dodala, že zde nebyly důvody pro odmítnutí žaloby. Požádala rovněž o ustanovení advokáta. Soud její žádosti vyhověl; uložil přitom ustanovené advokátce, aby doplnila důvody kasační stížnosti. To advokátka učinila podáním ze dne 7. 4. 2006, v němž uvedla, že žalobkyně nemohla reagovat na výzvu k odstranění vad žaloby, protože je ukrajinské národnosti a nerozumí dobře českému jazyku; podle § 18 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. má přitom účastník řízení právo jednat ve své mateřštině. Žalobkyni nebyl k její žádosti ustanoven zástupce, který by jí pomohl překlenout jazykovou bariéru, a soud ani nepřibral do řízení tlumočníka. Právo používat při jednání mateřský jazyk přitom zahrnuje nejen právo činit podání k soudu ve svém mateřském jazyce, ale též právo, aby soud opatřil písemnosti doručované účastníku překladem do jeho mateřského jazyka a aby též přibral do řízení tlumočníka. To krajský soud v rozporu se zákonem neučinil.

Kromě toho je žalobkyně přesvědčena o tom, že je u ní dán důvod pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu: pro své náboženské přesvědčení totiž byla zbита a musela čelit i výhrůžkám zabití. Vlast opustila ze strachu před dalším pronásledováním; tomu, že by ji ochránily státní orgány a policie, nevěřila. Žalobkyně proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Požádala též o to, aby její kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek; tato žádost se však – s ohledem na zamítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

Kasační stížnost není důvodná.

Podle první námitky zkrátil krajský soud žalobkyni na jejích právech tím, že jí neustanovil tlumočníka hned od počátku řízení a komunikoval s ní pouze v češtině, ačkoli je žalobkyně cizinka; této námitce však Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. Ustanovit účastníku tlumočníka (§ 18 odst. 2 o. s. ř.) je na místě pouze tehdy, pokud v řízení vyšla najevo taková potřeba. Tato podmínka významně zužuje pomyslnou množinu cizinců vystupujících v řízení před soudy na území České republiky a plyne z ní, že ne ve všech případech, kdy je mateřštinou účastníka řízení jiný než český jazyk (tedy kdy je účastníkem řízení cizinec), je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost vzniká soudu zpravidla tehdy, pokud o to účastník řízení požádá a pokud by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem. Potřeba tlumočníka musí být přitom zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama: není na soudu, aby ze své vlastní iniciativy zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř.

Právě řečené platí i tehdy, je-li účastníkem řízení před soudem žadatel o udělení azylu. Tento formální znak účastníka řízení totiž nepostačuje (v tom se řízení před soudem liší od řízení o žádosti o udělení azylu před žalovaným, v němž má účastník řízení ze zákona právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se porozumět, a žalovaný mu za tím účelem poskytuje bezplatně tlumočníka na celou dobu řízení – § 22 odst. 1 zákona o azylu): naopak je nutné, aby byl naplněn znak materiální, totiž zjevná potřeba tlumočníka právě v konkrétním případě.

V projednávané věci byla žaloba – tj. podání doručené krajskému soudu dne 18. 3. 2004 – sepsána v češtině. Jednalo se o žalobu formulářového typu, tedy s předtištěným textem v češtině. Z takové žaloby obvykle není možno usoudit, zda žalobce ovládá češtinu či nikoli; bylo z ní však zřejmé, že žalobkyně byla schopna zajistit si kontakt se soudem v českém jazyce. O tom svědčí i její kasační stížnost ze dne 8. 9. 2004, její součinnost v návaznosti na výzvu soudu ze dne 5. 10. 2004, doplnění kasační stížnosti ze dne 4. 4. 2005, jakož i další kasační stížnost ze dne 1. 9. 2005 a reakce na výzvu ze dne 5. 10. 2005. Je pravda, že důvody žádosti o azyl sepsala žalobkyně vlastnoručně azbukou a pohovor před žalovaným s ní byl veden v ruštině; z těchto skutečností samotných však ještě nevyplynula potřeba ustanovit žalobkyni automaticky tlumočníka (ten byl ustanoven až později, v průběhu řízení o kasační stížnosti). K tomu by musely být splněny i jiné podmínky, jak byly popsány shora, což se však nestalo. Žalobkyně nedala najevo, že je jí v řízení zapotřebí tlumočníka; ani to, že je cizinkou, o této potřebě nutně nevypovídá. Soudy, stejně jako ostatní státní orgány na území České republiky, jednají v češtině; v jejich povinnostech ani možnostech není zajišťovat účastníkům řízení automaticky komfort úřední komunikace v jejich mateřském jazyce. Pokud se cizinec rozhodne žít na území státu, jehož jazyk není jeho jazykem mateřským, musí být srozuměn s tím, že komunikace s orgány státní moci, zejména písemná, bude probíhat právě v tomto jiném jazyce. Zvláště za situace, kdy cizinec podá jakoukoliv písemnou žádost a předpokládá písemný kontakt s orgány, které o ní rozhodují, je v jeho vlastním zájmu dbát svých práv a dát najevo, že je mu v řízení třeba tlumočníka. Žalobkyně tak nepostupovala; komunikovala se soudem v češtině, reagovala na rozhodnutí vyhotovená v češtině, a nebyl tak důvod se domnívat, že neporozumí právě výzvě k doplnění žalobních bodů. Ostatně tato výzva byla součástí usnesení, jehož prvním výrokem krajský soud zamítl žádost žalobkyně o ustanovení zástupce. Prvnímu výroku žalobkyně porozuměla a brojila proti němu včasnou kasační stížností; nelze tedy s úspěchem tvrdit, že neporozuměla jen výroku druhému, kterým ji soud vyzýval k odstranění vad žaloby.

Ve druhé námitce žalobkyně namítá, že splňuje důvody pro udělení azylu; takovou námitku však nelze v projednávané věci vůbec účinně uplatnit. Krajský soud nemohl pro nedostatečnou součinnost žalobkyně rozhodovat o její věci meritorně, a nepřezkoumával tedy hmotněprávní závěry žalovaného; ani Nejvyšší správní soud tak nemůže hodnotit, zda žalobkyni měl být udělen azyl. Jelikož žaloba byla odmítnuta, lze v kasačním řízení přezkoumávat pouze to, zda tu byly dány důvody pro odmítnutí, nebo zda měl krajský soud žalobu projednat, nikoli to, k čemu dospěl ve správním řízení žalovaný.

Žalobkyně se svými námitkami tedy neuspěla. Jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť

ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly. Zástupkyni, která byla žalobkyni ustanovena soudem, náleží mimosmluvní odměna vypočtená podle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu). Soud proto přiznal ustanovené zástupkyni v souladu se sazbou mimosmluvní odměny 2000 Kč za dva úkony právní služby [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) advokátního tarifu ve spojení s přechodným ustanovením čl. II vyhlášky č. 276/2006 Sb.] a 150 Kč jako paušální náhradu výdajů s těmito úkony spojených [§ 13 odst. 3 advokátního tarifu ve spojení s přechodným ustanovením čl. II vyhlášky č. 276/2006 Sb.], celkem tedy 2150 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. prosince 2006

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu